

Turinys

	Įvadinis žodis	5
1 skyrius	Naujokas pėstininkų kariuomenėje	8
2 skyrius	Mokymai tankų pajėgose Kercline ir Šprotau	22
	<i>Vokietijos tankų pajėgos</i>	37
3 skyrius	Su 29-uju tankų pulku įgyvendinant Rytų kampaniją centriniame fronte	56
	<i>Barbarosos planas</i>	74
4 skyrius	Rytų kampanija šiauriniame ruože	82
	<i>Kova dėl Leningrado</i>	115
5 skyrius	Su 4-uju tankų pulku Kaukaze	119
	<i>Karas Kaukaze</i>	142
6 skyrius	Permokymai su tanku „Tiger“ Putlose ir Paderborne	148
	<i>Tankų pajėgų šaudymo mokykla Putlose ir 500-asis rezervinis tankų batalionas</i>	153
7 skyrius	503-iajame sunkiųjų tankų batalione, armijų grupė Pietūs	166
	<i>Operacija Citadelė ir Čerkasų katilas</i>	234
8 skyrius	Karininkų kursai Ordrufe ir Krampnice	239
	<i>Karininkų rengimas Vermachte</i>	252

9 skyrius	Ir vėl 503-iajame sunkiųjų tankų batalione	257
10 skyrius	Tankų mūšis prie Miterhofo	262
	<i>Mūšis prie Miterhofo 1945 m. balandžio 21 d.: Austrijos Teresės karo akademijos fenrichų proseminaro darbas, Viena</i>	273
11 skyrius	Karo pabaiga Čekoslovakijoje 1945 m. gegužę	282
	<i>Kare su Tigru – apžvalga</i>	286
12 skyrius	Karas baigėsi – kas dabar?	291
	<i>Karo pabaiga Vokietijoje</i>	302
	Baigiamasis žodis	306
	Ne visai lengva draugystė	308
	Mano kariniai etapai	314
	503-iojo sunkiųjų tankų (<i>Tiger</i>) bataliono žuvusieji	318

1944 m. vasario 2 d.: Pastebėjome, kad pulko puolimas į šiaurę iki šiol buvo labai neryžtingas. Apsisukome ir važiovome atgal vietove, kuria ratuotiems automobiliams dėl atodrėkio buvo ypač sunku judėti. Prie Pavlovkos turėjome užimti pradines puolimo į rytus pozicijas. Man atrodė, kad dabar prasidės kažkas rimto. Buvo pasakyta, kad su pulku ir kitomis armijos dalimis turime išlaisvinti du armijos korpusus, apsuptus prie Čerkasų. Todėl vasario 3-iosios rytą puolėme Pavlovką.

1944 m. vasario 3–11 d.: Raudonoji armija (čia 1-ojo Ukrainos fronto 6-oji armija ir V gvardiečių tankų korpusas) pirmiausia buvo užsiėmusi tuo, kad, judėdama į rytus, prie Zvenyhorodkos susijungtų su 2-ojo Ukrainos fronto pajėgomis ir galutinai uždarytų vokiečių pajėgas katile. Iš pradžių rusų vadai manė, kad apsupo visą 1-ąją vokiečių tankų armiją. Pirmiausia atakavome V gvardiečių tankų korpuso užnugarį. Sėkmingai. Užėmėme Pavlovką, Votylevką ir Ripkus. Žmonių ir technikos aukų skaičius mūsų 1-ojoje kuopoje didėjo. Be kuopos vado vyresniojo leitenanto Adameko, nuo sausio

Aprūpinimo puskuopės vyrai, apsirengę storomis kailinėmis milinėmis. Be nuolatinio degalų ir medžiagų pristatymo, kuriuo rūpinosi šie vyrai, *Tigras* negalėjo nei važiuoti, nei šaudyti.

Alfredas Rubbelis ant storu sniego sluoksnio padengto miško kelio.

Hansas von Hagemeisteris su karabinu ant peties ir lazda rankoje.

12 iki 31 d. žuvo dar vienuolika bičiulių. Iš pradinių dešimties kovinės parengties *Tigrų* mėnesio pradžioje kovoti teliko keturi, tarp jų ir 114-asis. 2-oji ir 3-ioji kuopos taip pat patyrė didelių nuostolių, buvo sunkiai sužeistas bataliono vadas. Tik 3-ioji kuopa vis dar turėjo savo vadą. Šis perėmė vadovavimą batalionui.

III tankų korpuso duotas įsakymas skambėjo taip:

- 16-oji tankų divizija ir sunkiųjų tankų pulkas *Bäke* puola centre į šiaurės rytus, per aukštumą 239, Bušanką, Frankovką, forsuoja Hnylyj Tikyčo upę, užima aukštumą į šiaurės rytus nuo Frankovkos ir gynybines pozicijas ten;
- 1-oji tankų divizija dešinėje juda puolimui iš paskos ir dengia pietinį sparną;
- tankų divizija *Leibstandarte Adolf Hitler* kairėje juda puolimui iš paskos ir dengia šiaurinį sparną.

Puolimo pradžia: 1944 m. vasario 11 d. 7.30 val.

1944 m. vasario 11 d.: Buvo dar tamsu, kai batalionas puolė. Žemės paviršius – lengvai apšalęs, be sniego.

Auštant pozicijose prie Bosovkos–Bušankos kelio *Tigrai* susidūrė su daugybe *T-34* tankų ir prieštankinių patrankų. Buvo pamušti septyni tankai, kiti atsitraukė. Kad užimtų Frankovką, svarbų tašką su tiltu per Hnylyj Tikyčą, batalionui buvo įsakyta ugnimi paremti dešinėje Frankovką puolančias *Panteras* ir grenadierius. Vidurdienį Frankovka buvo užimta. Deja, dėl savo didelio svorio *Tigrai* negalėjo pasinaudoti tiltu. Kol kas teko likti Frankovkoje, į pietus nuo upės.

Suradome brastą ir nakčiai užėmėme saugos postą aukštumoje į šiaurę nuo kaimo. Per anksti apsidžiaugėme, kad turėsime jėgierių mus saugoti naktį. Teko patiems tuo rūpintis. Sustojome ratu. Visi liukai buvo uždaryti. Vienintelis paliktas atviras – vado bokštelio liukas, virš kurio kyšojo budėtojo galva. Šis prieš save turėjo pistoletą-kulkosvaidį, signalinį pistoletą ir rankinių granatų. Budėtojas

Vienas patikimiausių Vokietijos Vermachto automobilių buvo *VW Kübelwagen* visureigis. Juo buvo galima pasikliauti tiek svilinant Šiaurės Afrikos saulei, tiek spaudžiant Rusijos žiemos speigui.

keitėsi kas valandą, o įgula tanke mėgino miegoti, kiek tai buvo įmanoma. Naktis praėjo ramiai, jei nekreipsime dėmesio į kovų triukšmą aplinkui.

1944 m. vasario 12 d.: V gvardiečių tankų korpusas ir XX tankų korpusas 1944 m. sausio 28 d. prie Zvenyhorodkos susijungė ir uždarė katilą. Laukdamas vokiečių puolimo, kad šį pralaužtų, priešas surinko dideles pajėgas, maždaug 80 tankų ir 50 prieštankinių patrankų, kad panaudotų jas gynybai arba kontrapuolimui. Kad galėtų tęsti puolimą katilo link, mums reikėjo greitai ir ryžtingai sumušti šią stiprią grupuotę, užkirtusią kelią į šiaurę nuo Frankovkos. Bataliono, puolančio kairiajame pulko flange, atakos tikslas buvo kelias į rytus nuo Česnovkos. Pikiruojamieji bombonešiai palaikė ataką, prasidėjusią 9 val. Oro antskrydžiai buvo labai veiksmingi ten, kur stovėjo neapdengtos prieštankinės rusų patrankos, labai pavojingos tankams, nes iki pirmojo šūvio sunkiai aptinkamos.

131-ojo *Tigro* varytuvo remontas. Toks darbas šaltos žiemos sąlygomis buvo ypač sunkus.

1944 m. vasarį prieš mūšį dėl Čerkasų katilo. 132-ojo *Tigro* vikšrai bei varantysis ratas pasidengė sniegu ir ledu.

Ataka buvo triuškinanti: sunaikinome apie 20–25 prieš tankus. Pulkas ir su mumis puolanti 16-oji tankų divizija iki vakaro sunaikino apie 70 tankų ir 40 prieštankinių patrankų. Mūsų laimėta teritorija buvo maždaug 5 km ilgio ir 3 km pločio pleištas. 1-oji tankų divizija ir divizija *Leibstandarte Adolf Hitler* puldamos turėjo dengti ilgus flangus. Kuo toliau atakos grupė – sunkiųjų tankų pulkas *Bäke*, 16-oji bei 17-oji tankų divizijos – skverbėsi į pleišta, tuo labiau silpnėjo smogiamoji jėga, nes abi divizijos sparnuose nebedėjo į priekį. III tankų korpusui judėti irgi trukdė bent du priešų tankų korpusai, mažiau išvargę nei mūsų. Manau, kad mūsų junginiai teturėjo mažiau nei pusę savo kovinės galios. Vakare batalionas išsidėstė ratu maždaug už kilometro nuo Česnovkos, esančios vis dar prieš rankose, ir laukė aprūpinimo, kurį naktį turėjo atskraidinti lėktuvai, nes sunkvežimiai dėl priešų grėsmės užnugaryje ir prastų kelių negalėjo to padaryti. Nuo priešų ugnies batalionas buvo netekęs penkių tankų: keturi buvo visiškai sunaikinti, penktam reikėjo remonto. Deja, turėjome keturis žuvusius ir daugybę sužeistųjų. Lėktuvų mūsų pulkas tą naktį nesulaukė, nors trys laužai trikampyje žymėjo krovinių numetimo vietą. Naktis praėjo ramiai. Prasidėjo lengva pūga, temperatūra nukrito, bet žemė vis dar buvo nepakankamai kieta. Mūsų tankai paliko galias vėžes, o sunkiesiems ratuotiems automobiliams teko sunkiai brautis dar netvirtai pašalusia žeme.

1944 m. vasario 13 d.: Prašvitus pratęsėme puolimą, pasukdami iš šiaurės rytų į rytus, į Medvyno–Lysiankos kelią. Iš Medvyno pusės pasirodė septyni priešų tankai *T-34/85* ir amerikiečių *Sherman*. Šešiš pamušėme. Pasiekę kelią mūsų dvylika *Tigro* pirmiausia persimetėme į šiaurę ir rytus – vietovei valyti. Pastebėjome, kad nekoordinuojami, mažesni, dažniausiai kuopos dydžio priešų tankų antpuoliai virto taisykle, jų tankai galėjo pasirodyti bet kur ir bet kada. 1-oji tankų divizija įstrigo Lysiankoje. Intensyvi teritorijos gynyba ir Hnylyj Tikyčo upė privertė ją atsilikti ir atidengti dešinįjį sparną. Divizijai buvo nepagrįstai priekaištaujama, kad kovose dėl kaimo ji išsikvojo savo jėgas ir uždelsė laiką, kuris tirpo esantiesiems apsuptyje. Korpusas pagrindines pajėgas buvo paskyręs į kairįjį sparną. Jos turėjo greitai atkirsti Lysiankos ir Oktiabrio gyvenvietes, tačiau gerokai nukentėjusi tankų divizija, kuriai trūko tankų, bet labiausiai pėstininkų, buvo nepajėgi to padaryti. Iki vakarinio katilo krašto reikėjo veržtis dar mažiausiai 10 km pro stiprių šarvuotų priešų junginių sieną. Atvirų flangų, kuriuos tankų junginiai, greitai

Ši nuotrauka įspūdingai perteikia žiemos peizažo nuotaikas auštant niūriam rytui. *Tigrai* keliauja pralaužti Čerkasų katilo ir padėti apsuptiems vokiečių daliniams.

503-iojo sunkiųjų tankų bataliono štabo *Tigras* sustojo stebėti niūraus žiemos kraštovaizdžio. Dešinėje matyti nauja antena-žvaigždė, skirta žinioms bataliono vadovybei perduoti.

besikeičiant padėčiai manevriniame kare, gali ir privalo ignoruoti, dėl stiprios, giliai ešelonuotos gynybos turėjo paisyti ir vengti.

Prieš 1-osios (Fendesacko būrys) ir 3-iosios (Rondorfo būrys) kuopų *Tigras* ne kartą išnirio prieš tankai. Pamušėme gal dešimt jų. Chižinciai ir Žuržynciai buvo prikimšti prieš tankų ir pėstininkų. Pagaliau su naikintuvų priedanga iš Umanės atvyko pažadėti lėktuvai su krovniais. Skutamuojų skrydžiu, iki krovinių numetimo vietos nusileisdami vos iki 10 m aukščio, jie tiksliai mėtė benzino statines, degalų siurblius ir šaudmenis tankams. Daug kas sudužo. Mūsų tankai po vieną važiavo prie krovinių numetimo vietos, pylėsi degalus ir krovė šaudmenis. Maisto, deja, nenumetė. Jo mums trūko, „geležinės atsargos“* buvo seniai sunaudotos. Tokiais atvejais įprastas maitinimasis pas vietinius buvo neįmanomas, nes beveik neužsukdavome į kaimus, o tuose, į kuriuos užsukome, nebuvo nė gyvos dvasios. Buvo nuspręsta, kad mūsų pulkas puola

* Kiekvienas Vermachto kareivis fronte gaudavo ilgai negendantį ir specialios pakuotės saugomą daavinį blogiausiems atvejams.

iki Chižincų–Žuržyncų kelio ir ten laukia, kol 16-oji tankų divizija užims Chižincus, o 1-oji – Lysianką. Tada pasuka į pietryčius ir maždaug už 6 km užima Komarovkos kaimą, esantį beveik katilo pakraštyje. Išlaisvinimo katile laukė nuo 40 000 iki 50 000 kareivių, turėjusių paremti mūsų puolimą. Mūšyje iš 1-osios kuopos liko tik Fendesacko, Erdmanno ir mano tankai.

1944 m. vasario 14 d.: 16-oji tankų divizija užėmė Chižincus. Toliau laukėme pozicijose prie kelio į Žuržyncus ir atrėmėme mažiausiai keturias 4–7 tankų grupių, kitaip tariant, silpnų tankų kuopų, atakas. Pašovėme mažiausiai dvidešimt tankų. Pėstininkų antpuolių irgi pagausėjo. Dabar jau ir mūsų pėstininkai prisijungė, artimuosiuose mūšiuose jautėmės tvirtesni. Pūga nuslopino mūsų garsus, o rūkas apribojo matomumą, todėl prieš tankai išnirdavo labai arti. Galbūt dėl to, kad neužteko pajėgų Komarovkai pulti, o Žuržyncų ir Komarovkos užėmimas būtų pareikalavęs per daug laiko ir atėmęs jėgų – 1-oji tankų divizija vis dar kovojo dėl Lysiankos, – operacijos planas buvo pakeistas. Kas valandą dramatiškai blogėjanti apsuptųjų padėtis, būtinybė nepalaujamai gintis nuo atakų iš visų pusių ir didžiuliai nuostoliai reikalavo greitų veiksmų. Dabar jau reikėjo gelbėti tai, ką dar buvo galima išgelbėti, – arba nieko!

Naujuoju puolimo tikslu tapo teritorijos aplink aukštumą 239, tarp prieš užimtų Žuržyncų ir Počapincų gyvenviečių, užėmimas ir laikymas. Apsuptieji turi savo jėgomis išsiveržti pro Komarovką iki tarpinių pozicijų abiejose aukštumos 239 pusėse. Atstumas nuo pietinio katilo pakraščio iki aukštumos sudarė apie 8 km. Tai buvo rizikingas sprendimas. Jis rėmėsi prielaida, kad katile užteks kovinės galios šiam planui įgyvendinti. Alternatyvos nebuvo. Batalione buvo likę devyni *Tigrai*.

1944 m. vasario 15 d.: Priešais mūsų pozicijas prie kelio į Žuržyncus turėjo būti susitelkusios didesnės prieš tankų pajėgos. Dar tamsoje pajudėjome į šiaurės rytus, kur spėjome jas esant.

Matomumas buvo labai prastas. Tankai susidurdavo netikėtai tiek mums, tiek priešui, ir kovojo iš labai arti. Nustatėme, kad Žuržynciai pripildyti prieš tankų ir pėstininkų. Per mūsų puolimą

Sunkiųjų tankų pulko *Bake* tankų batalionas su vokiškomis *Panteromis* puola beatsiveriantį Čerkasų katilą. 1943–1944 karo metais *Pantera* šalia *Tigro* buvo galingiausias vokiečių tankas.

pašovėme keturiolika tankų. Deja, turėjome vieną visiškai sudaužytą *Tigrą* ir du žuvusiuosius. Mūsų atakos tikslas greičiausiai buvo įtikinti rusus, kad pagrindinis puolimas katilui pralaužti vyks čia, iš Chižincų ir Žuržyncų rajono. Priešo pajėgų sutelktis šioje vietoje galėjo būti įrodymas to, kad apgaulė pavyko. Prieš sutemstant grįžome į savo pozicijas ir naktį ruošėmės naujai aukštumos 239 atakai vasario 16 d. Pasiruošę kovoti buvo dar septyni *Tigrai*.

1944 m. vasario 16 d.: Judėti daugiausia 5 km pločio, III tankų korpuso iškovotu koridoriumi užnugaryje esantys automobiliai, taip pat ir sanitariniai, galėjo tik lydėti tankų. Į mūsų bataliono gydymojo dr. Schrammo palydą buvo paskirti nebetinkantys kovai, bet dar galintys važiuoti pulko tankai.

Prasidėjo lemiamas mūsų etapas, turėjęs padėti prasilaužti. Iš pradžių gavome užduotį pulti ribotais tikslais į pietus nuo Žuržyncų, iki miškelio. Vietovė buvo išraižyta ir neapžvelgiama. Mus lydintys kalnų jėgeriai jau buvo apieškoję miškelį, bet tada mus atakavo keletas *T-34* tankų. Visus juos tuoj pat pamušėme. Priešo tankai pasirodė dar keletą kartų, kaip atrodė, visai nekoordinuojami. Matyt,

jie buvo skirti pėstininkams palaikyti. Beveik visus pamušėme, iki vakaro jų buvo apie 20. Tačiau ir mes praradome vieną: *T-34* pataikė į oberfeldfebelio Fendesacko *Tigro* korpuso šoną – užsidegė variklis! Įgula nenukentėjo. Tai buvo vienas iš tų retų atvejų, kai *T-34*, greičiausiai pagerintas, su 8,5 cm pabūklų, pamušė *Tigrą*. Iš nedidelio atstumo – 500 metrų – šoninius ir galinius šarvus (8 cm) galima buvo pramušti. Mūsų ataką parėmė bombonešiai, pikiruodami į žemai esančius taikinius – matėme tik gaisrų dūmų kamuolius. Puolimą ryte pulkas pradėjo turėdamas aštuonis *Tigrus*, devynias *Panteras* ir dvyliką šarvuotųjų. Tai buvo paskutinis puolimas katilo kryptimi. Augantis pasipriešinimas, kurį pulkui, kaip „ieties antgaliui“, iki šiol pavykdavo palaužti, tapo neįveikiamas. Kitoms III korpuso dalims reikėjo didžiulių pastangų, norint išlaikyti pleišto sparnus, kad šie nebūtų įlenkti ir nevirstų antruoju katilu. Divizijos *Leibstandarte Adolf Hitler* dalys, iki tol kovojusios kairėje, buvo perkeltos į dešinią sparną 1-ajai tankų divizijai palaikyti. Galų gale vasario 16 d. pavyko užimti Lysiankos ir Oktiabrio gyvenvietes, keletą dienų kėlusias pavojų visai operacijai.

Mūsų batalionui buvo įsakyta atsitraukti maždaug du kilometrus atgal, kad kairėje susijungtume su 16-osios tankų divizijos, dešinėje – su *Leibstandarte Adolf Hitler* ir 1-osios tankų divizijos dalimis. Gerai matoma aukštuma 239 dabar tapo tašku, nulemsiančiu apsuptų kariuomenės dalių, korpuso dalinių ir penkių divizijų, arba, tiksliau, to, kas iš jų liko, maždaug 40 000 kareivių, išsigelbėjimą. Tarpas tarp abiejų Žuržyncų ir Počapincų gyvenviečių buvo vartai, kuriuos pulkas turėjo išlaikyti atvirus. 1944 m. vasario 16 d. 23 val. prasidėjo veržimasis į Vakarus!

1944 m. vasario 17 d.: Vokiečių armijos vadovybė vis dar rėmėsi tuo, kad prasiveržimas bus kariškai organizuota ir valdoma operacija. Blogiausiu atveju, jei pasirodytų, kad padėtis – ypač priešo, apie kurį trūko žinių – įvertinimas yra pasenęs, visi kariniai vienetai, stovintys pleišto šiaurės rytų fronte, turi nedelsiant pulti Komarovką, kad pasitiktų besiveržiančius iš apsupties. Buvo nutarta, kad nuo vidurnakčio priešakinės pajėgos su nedidelėmis pertraukomis leis baltas šviečiamąsias raketas, kurios besiveržiantiesiems rodytų, kur

yra mūsų pozicijos. Šie turėjo atsakyti tokiu pačiu ženklu. Iš katilo pusės visą naktį girdėjosi mūsų triukšmas, kuris tai didėjo, tai slopo. Rusai užėmė dvi fronto kryptis: katilo apsupties žiedą vakaruose ir gynybos prieš mus, puolančiuosius, ruožą į rytus. Galėjome tik tikėtis, kad katilė esančios kariuomenės dalys pralauš siaurą apsupties fronto ruožą, pro kurį jas paseks pagrindinės pajėgos iš katilo gilumos. Taip pat vadovavomės tuo, kad rusai savo pajėgas sutelkė abiejuose frontuose, todėl ruožas tarp jų buvo silpnai saugomas. Katilė esančioms dalims pralaužus antrą frontą priešais mūsų pozicijas, galėtume padėti. Šie mūsų vaizdiniai pasirodė besą iliuzijos, nes iš pat pradžių katilė dėl prarastos erdvės nebuvo manevrų laisvės. Taip judėjimas į vakarus, iš pradžių dar bent kiek organizuotas, perėjo į netvarkingą, nevaldomą, ypač kruviną masinį bėgimą.

Buvo 4 val. ryto, kai išgirdome tylius žingsnius, artėjančius prie mūsų *Tigrų*. Rusai ar mūsų kareiviai? Tai buvo vokiečiai. Beveik visi pėsti, nusikamavę, dauguma – be ginklų. Bataliono vadas sunkiai bepaeinančiuosius įsakė šarvuočiu nuvežti į pulko vadavietę. Kol prašvito, pro *Tigrus* praėjo apie 500–600 vyrų, kuriuos irgi nusiuntė į vadavietę. Dešinėje išgirdome automobilio keliamą triukšmą – rusai ar savi? Savi. Į pulko štabą atvyko bataliono gydytojas Schrammas su sanitariniu būriu ir ėmė teikti pirmąją medicinos pagalbą sužeistiesiems bei rūpintis jų išgabenimu iš katilo. Deja, masiškai plūstantiems sužeistiesiems nedidelis medicinos personalo būrys tegalėjo suteikti pačią būtiniausią pagalbą. Bukų rajone buvo įrengta stovykla. Bičiuliai iš katilo už mūsų pozicijų bent jau buvo saugūs. Stebino tai, kad priešas elgėsi ramiai. Jeigu jis būtų puolęs bėgantiesiems iš paskos, tai būtų virtę katastrofa. Iki aušros pro pulko pozicijas iš katilo išjudėjo aštuoni *Tigrai*, šešios *Panteros* ir dvi didesnės grupės, kiekvienoje po 500–600 kareivių.

Kai prašvito, rusai suaktyvėjo. Jų artilerija vėl apšaudė mūsų pozicijas, prieš mus pasirodydavo nedidelės priešo tankų grupės. Taip pat buvo ir į vakarus nuo Počapincų, kuriuos pulkas įsakė atakuoti ribotais tikslais. Buvome priartėję beveik kilometrą iki gyvenvietės, kai pamatėme mūsų link važiuojančius penkis *T-34*. Tris pamušėme. Be jokių nuostolių grįžome į pradines pozicijas prie aukštumos 239. Ir nors visą dieną iš katiloėjo pavieniai kareiviai, mažesnės ir

Panteros turėjo ilgas 7,5 cm patrankas, pasižyminčias didele pramušamąja galia. Jos turėjo pakeisti pasenusius *Panzer IV*, kurie buvo tebegaminami iki karo pabaigos.

didesnės grupės, daugiausia piečiau mūsų, priešas beveik nebandė užkirsti tam kelio. Prasilaūžimas jį sutrikdė. Jis turėjo pakankamai pajėgų, kad užtvertų judėjimą į vakarus arba imtų persekioti bejėgius dalinius be vadų. Mus, tankistus, labai sukrėtė šių apatiškų kareivių, vos išsigelbėjusių nuo mirties ar nelaisvės, vaizdas.

1944 m. vasario 18 d.: Naktį išgelbėtųjų srautas sustojo. Visą dieną likome savo pozicijose aplink aukštumą 239, santykinai netrukdomi. Čia ir vėl pasitvirtino silpnas rusų vadovavimas. Mūsų visų laimei!

Asmeninė iniciatyva ir veiksmai, atitinkantys užduoties esmę, o rusų užduotis buvo sunaikinti priešą katilė, – buvo nepageidaujami, netgi draudžiami. Priešingai vokiečių vadų išsilavinimui. Maždaug 20 000–25 000 vokiečių kareivių buvo dėkingi šiai rusų vadų mąstysenai už tai, kad išėjo į laisvę.

Priešo pajėgos Žuržyncuose, regis, pirmosios įveikė prasilaūžimo sukeltą sukrėtimą, nes iš ten sulaukėme keleto tankų antpuolių,